AYODHYA KANDAM സർഗം 2

അഥ രാജാ ദശരഥഃ കദാചിദ്രഹസി സ്ഥിതഃ .
വസിഷ്ഠം സ്വകുലാചാര്യമാഹൂയേദമഭാഷത .. 1..

ഭഗവൻ രാമമഖിലാഃ പ്രശംസന്തി മുഹുർമുഹുഃ .
പൗരാശ്ച നിഗമാ വൃദ്ധാ മന്ത്രിണശ്ച വിശേഷതഃ .. 2..

തതഃ സർവഗുണോപേതം രാമം രാജീവലോചനം .
ജ്യേഷ്ഠം രാജ്യേഽഭിഷേക്ഷ്യാമി വൃദ്ധോഽഹം മുനിപുംഗവ .. 3..

ഭരതോ മാതുലം ദ്രഷ്ടും ഗതഃ ശത്രുഘ്നസംയുതഃ .
അഭിഷേക്ഷ്യേ ശ്വ ഏവാശു ഭവാൻസ്തച്ചാനുമോദതാം .. 4..

സംഭാരാഃ സംഭ്രിയന്താം ച ഗച്ഛ മന്ത്രയ രാഘവം .
ഉച്ഛ്രീയന്താം പതാകാശ്ച നാനാവർണാഃ സമന്തതഃ .. 5..

തോരണാനി വിചിത്രാണി സ്വർണമുക്താമയാനി വൈ .
ആഹൂയ മന്ത്രിണം രാജാ സുമന്ത്രം മന്ത്രിസത്തമം ..6..

ആജ്ഞാപയതി യദ്യത്ത്വാം മുനിസ്തത്തത്സമാനയ .
യൗവരാജ്യേഽഭിഷേക്ഷ്യാമി ശ്വോഭൂതേ രഘുനന്ദനം .. 7..

തഥേതി ഹർഷാത്സ മുനിം കിം കരോമീത്യഭാഷത .
തമുവാച മഹാതേജാ വസിഷ്ഠോ ജ്ഞാനിനാം വരഃ .. 8..

ശ്വഃ പ്രഭാതേ മധ്യകക്ഷേ കന്യകാഃ സ്വർണഭൂഷിതാഃ .
തിഷ്ഠന്തു ഷോഡശ ഗജാഃ സ്വർണരത്നാദി ഭൂഷിതാഃ .. 9..

ചതുർദന്തഃ സമായാതു ഐരാവതകുലോദ്ഭവഃ .
നാനാതീർഥോദകൈഃ പൂർണാഃ സ്വർണകുംഭാഃ സഹസ്രശഃ .. 10..

സ്ഥാപ്യന്താം നവവൈയാഘ്രചർമാണി ത്രീണി ചാനയ .
ശ്വേതച്ഛത്രം രത്നദണ്ഡം മുക്താമണിവിരാജിതം .. 11..

ദിവ്യമാല്യാനി വസ്ത്രാണി ദിവ്യാന്യാഭരണാനി ച .
മുനയഃ സത്കൃതാസ്തത്ര തിഷ്ഠന്തു കുശപാണയഃ .. 12..

നർതക്യോ വാരമുഖ്യാശ്ച ഗായകാ വേണുകാസ്തഥാ .
നാനാവാദിത്രകുശലാ വാദയന്തു നൃപാംഗണേ .. 13..

ഹസ്ത്യശ്വരഥപാദാതാ ബഹിസ്തിഷ്ഠന്തു സായുധാഃ .
നഗരേ യാനി തിഷ്ഠന്തി ദേവതായതനാനി ച .. 14..

തേഷു പ്രവർതതാം പൂജാ നാനാബലിഭിരാവൃതാ .
രാജാനഃ ശീഘ്രമായാന്തു നാനോപായനപാണയഃ .. 15..

ഇത്യാദിശ്യ മുനിഃ ശ്രീമാൻ സുമന്ത്രം നൃപമന്ത്രിണം .
സ്വയം ജഗാമ ഭവനം രാഘവസ്യാതിശോഭനം .. 16..

രഥമാരുഹ്യ ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠോ മുനിസത്തമഃ .
ത്രീണി കക്ഷാണ്യതിക്രമ്യ രഥാത്ക്ഷിതിമവാതരത് .. 17..

അന്തഃ പ്രവിശ്യ ഭവനം സ്വാചാര്യത്വാദവാരിതഃ .
ഗുരുമാഗതമാജ്ഞായ രാമസ്തൂർണഃ കൃതാഞ്ജലിഃ .. 18..

പ്രത്യുദ്ഗമ്യ നമസ്കൃത്യ ദണ്ഡവദ്ഭക്തിസംയുതഃ .
സ്വർണപാത്രേണ പാനീയമാനിനായാശു ജാനകീ .. 19..

രത്നാസനേ സമാവേശ്യ പാദൗ പ്രക്ഷാല്യ ഭക്തിതഃ .
തദപഃ ശിരസാ ധൃത്വാ സീതായാ സഹ രാഘവഃ .. 20..

ധന്യോ്ഽസ്മീത്യബ്രവീദ്രാമസ്തവ പാദാംബുധാരണാത് .
ശ്രീരാമേണൈവമുക്തസ്തു പ്രഹസൻ മുനിരബ്രവീത് .. 21..

ത്വത്പാദസലിലം ധൃത്വാ ധന്യോ്ഽഭൂദ്ഗിരിജാപതിഃ .
ബ്രഹ്മാപി മത്പിതാ തേ ഹി പാദതീർഥഹതാശുഭഃ .. 22..

ഇദാനീം ഭാഷസേ യത്ത്വം ലോകാനാമുപദേശകൃത് .
ജാനാമി ത്വാം പരാത്മാനം ലക്ഷ്മ്യാ സഞ്ജാതമീശ്വരം .. 23..

ദേവകാര്യാർഥസിദ്ധ്യർഥം ഭക്താനാം ഭക്തിസിദ്ധയേ .
രാവണസ്യ വധാർഥായ ജാതം ജാനാമി രാഘവ .. 24..

തഥാപി ദേവകാര്യാർഥം ഗുഹ്യം നോദ്ഘാടയാമ്യഹം .
തഥാ ത്വം മായയാ സർവം കരോഷി രഘുനന്ദന .. 25..

തഥൈവാനുവിധാസ്യേ്ഽഹം ശിഷ്യസ്ത്വം ഗുരുരപ്യഹം .
ഗുരുർഗുരൂണാം ത്വം ദേവ പിതൄണാം ത്വം പിതാമഹഃ .. 26..

അന്തര്യാമീ ജഗദ്യാത്രാവാഹകസ്ത്വമഗോചരഃ .
ശുദ്ധസത്ത്വമയം ദേഹം ധൃത്വാ സ്വാധീനസംഭവം .. 27..

മനുഷ്യ ഇവ ലോകേഽസ്മിൻ ഭാസി ത്വം യോഗമായയാ .
പൗരോഹിത്യമഹം ജാനേ വിഗർഹ്യം ദൂഷ്യജീവനം .. 28..

ഇക്ഷ്വാകൂണാം കുലേ രാമഃ പരമാത്മാ ജനിഷ്യതേ .
ഇതി ജ്ഞാതം മയാ പൂർവം ബ്രഹ്മണാ കഥിതം പുരാ .. 29..

തതോഽഹമാശയാ രാമ തവ സംബന്ധകാങ്ക്ഷയാ .
അകാർഷം ഗർഹിതമപി തവാചാര്യത്വസിദ്ധയേ .. 30..

തതോ മനോരഥോ മേഽദ്യ ഫലിതോ രഘുനന്ദന .
ത്വദധീനാ മഹാമായാ സർവലോകൈകമോഹിനീ .. 31..

മാം യഥാ മോഹയേന്നൈവ തഥാ കുരു രഘൂദ്വഹ .
ഗുരുനിഷ്കൃതികാമസ്ത്വം യദി ദേഹ്യേതദേവ മേ .. 32..

പ്രസംഗാത്സർവമപ്യുക്തം ന വാച്യം കുത്രചിന്മയാ .
രാജ്ഞാ ദശരഥേനാഹം പ്രേഷിതോഽസ്മി രഘൂദ്വഹ .. 33..

ത്വാമാമന്ത്രയിതും രാജ്യേ ശ്വോഽഭിഷേക്ഷ്യതി രാഘവ .
അദ്യ ത്വം സീതയാ സാർധമുപവാസം യഥാവിധി .. 34..

കൃത്വാ ശുചിർഭൂമിശായീ ഭവ രാമ ജിതേന്ദ്രിയഃ .
ഗച്ഛാമി രാജസാന്നിധ്യം ത്വം തു പ്രാതർഗമിഷ്യസി .. 35..

ഇത്യുക്ത്വാ രഥമാരുഹ്യ യയൗ രാജഗുരുർദ്രുതം .
രാമോഽപി ലക്ഷ്മണം ദൃഷ്ട്വാ പ്രഹസന്നിദമബ്രവീത് .. 36..

സൗമിത്രേ യൗവരാജ്യേ മേ ശ്വോഽഭിഷേകോ ഭവിഷ്യതി .
നിമിത്തമാത്രമേവാഹം കർതാ ഭോക്താ ത്വമേവ ഹി .. 37..

മമ ത്വം ഹി ബഹിഃപ്രാണോ നാത്ര കാര്യാ വിചാരണാ .
തതോ വസിഷ്ഠേന യഥാ ഭാഷിതം തത്തഥാകരോത് .. 38..

വസിഷ്ഠോഽപി നൃപം ഗത്വാ കൃതം സർവം ന്യവേദയത് .
വസിഷ്ഠസ്യ പുരോ രാജ്ഞാ ഹ്യുക്തം രാമാഭിഷേചനം .. 39..

യദാ തദൈവ നഗരേ ശ്രുത്വാ കശ്ചിത്പുമാൻ ജഗൗ .
കൗസല്യായൈ രാമമാത്രേ സുമിത്രായൈ തഥൈവ ച .. 40..

ശ്രുത്വാ തേ ഹർഷസമ്പൂർണേ ദദതുർഹാരമുത്തമം .
തസ്മൈ തതഃ പ്രീതമനാഃ കൗസല്യാ പുത്രവത്സലാ .. 41..

ലക്ഷ്മീം പര്യചരദ്ദേവീം രാമസ്യാർഥപ്രസിദ്ധയേ .
സത്യവാദീ ദശരഥഃ കരോത്യേവ പ്രതിശ്രുതം .. 42..

കൈകേയീവശഗഃ കിന്തു കാമുകഃ കിം കരിഷ്യതി .
ഇതി വ്യാകുലചിത്താ സാ ദുർഗാം ദേവീമപൂജയത് .. 43..

ഏതസ്മിന്നന്തരേ ദേവാ ദേവീം വാണീമചോദയൻ .
ഗച്ഛ ദേവി ഭുവോ ലോകമയോധ്യായാം പ്രയത്നതഃ .. 44..

രാമാഭിഷേകവിഘ്നാർഥം യതസ്വ ബ്രഹ്മവാക്യതഃ .
മന്ഥരാം പ്രവിശസ്വാദൗ കൈകേയീം ച തതഃ പരം .. 45..

തതോ വിഘ്നേ സമുത്പന്നേ പുനരേഹി ദിവം ശുഭേ .
തഥേത്യുക്ത്വാ തഥാ ചക്രേ പ്രവിവേശാഥ മന്ഥരാം .. 46..

സാപി കുബ്ജാ ത്രിവക്രാ തു പ്രാസാദാഗ്രമഥാരുഹത് .
നഗരം പരിതോ ദൃഷ്ട്വാ സർവതഃ സമലങ്കൃതം .. 47..

നാനാതോരണസംബാധം പതാകാഭിരലങ്കൃതം .
സർവോത്സവസമായുക്തം വിസ്മിതാ പുനരാഗമത് .. 48..

ധാത്രീം പപ്രച്ഛ മാതഃ കിം നഗരം സമലങ്കൃതം .
നാനോത്സവസമായുക്താ കൗസല്യാ ചാതിഹർഷിതാ .. 49..

ദദാതി വിപ്രമുഖ്യേഭ്യോ വസ്ത്രാണി വിവിധാനി ച .
താമുവാച തദാ ധാത്രീ രാമചന്ദ്രാഭിഷേചനം .. 50..

ശ്വോ ഭവിഷ്യതി തേനാദ്യ സർവതോഽലങ്കൃതം പുരം .
തച്ഛ്രുത്വാ ത്വരിതം ഗത്വാ കൈകേയീം വാക്യമബ്രവീത് .. 51..

പര്യങ്കസ്ഥാം വിശാലാക്ഷീമേകാന്തേ പര്യവസ്ഥിതാം .
കിം ശേഷേ ദുർഭഗേ മൂഢേ മഹദ്ഭയമുപസ്ഥിതം .. 52..

ന ജാനീഷേഽതിസൗന്ദര്യമാനിനീ മത്തഗാമിനീ .. 53..

രാമസ്യാനുഗ്രഹാദ്രാജ്ഞഃ ശ്വോഽഭിഷേകോ ഭവിഷ്യതി .
തച്ഛ്രുത്വാ സഹസോത്ഥായ കൈകേയീ പ്രിയവാദിനീ .. 54..

തസ്യൈ ദിവ്യം ദദൗ സ്വർണനൂപുരം രത്നഭൂഷിതം .
ഹർഷസ്ഥാനേ കിമിതി മേ കഥ്യതേ ഭയമാഗതം .. 55..

ഭരതാദധികോ രാമഃ പ്രിയകൃന്മേ പ്രിയംവദഃ .
കൗസല്യാം മാം സമം പശ്യൻ സദാ ശുശ്രൂഷതേ ഹി മാം .. 56..

രാമാദ്ഭയം കിമാപന്നം തവ മൂഢേ വദസ്വ മേ .
തച്ഛ്രുത്വാ വിഷസാദാഥ കുബ്ജാഽകാരണവൈരിണീ .. 57..

ശൃണു മദ്വചനം ദേവി യഥാർഥം തേ മഹദ്ഭയം .
ത്വാം തോഷയൻ സദാ രാജാ പ്രിയവാക്യാനി ഭാഷതേ .. 58..

കാമുകോഽതഥ്യവാദീ ച ത്വാം വാചാ പരിതോഷയൻ .
കാര്യം കരോതി തസ്യാ വൈ രാമമാതുഃ സുപുഷ്കലം .. 59..

മനസ്യേതന്നിധായൈവ പ്രേഷയാമാസ തേ സുതം .
ഭരതം മാതുലകുലേ പ്രേഷയാമാസ സാനുജം .. 60..

സുമിത്രായാഃ സമീചീനം ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ .
ലക്ഷ്മണോ രാമമന്വേതി രാജ്യം സോഽനുഭവിഷ്യതി .. 61..

ഭരതോ രാഘവസ്യാഗ്രേ കിങ്കരോ വാ ഭവിഷ്യതി .
വിവാസ്യതേ വാ നഗരാത്പ്രാണൈർവാ ഹാപ്യതേഽചിരാത് .. 62..

ത്വം തു ദാസീവ കൗസല്യാം നിത്യം പരിചരിഷ്യസി .
തതോഽപി മരണം ശ്രേയോ യത്സപത്ന്യാഃ പരാഭവഃ .. 63..

അതഃ ശീഘ്രം യതസ്വാദ്യ ഭരതസ്യാഭിഷേചനേ .
രാമസ്യ വനവാസാർഥം വർഷാണി നവ പഞ്ച ച .. 64..

തതോ രൂഢോഽഭയേ പുത്രസ്തവ രാജ്ഞി ഭവിഷ്യതി .
ഉപായം തേ പ്രവക്ഷ്യാമി പൂർവമേവ സുനിശ്ചിതം .. 65..

പുരാ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ രാജാ ദശരഥഃ സ്വയം .
ഇന്ദ്രേണ യാചിതോ ധന്വീ സഹായാർഥം മഹാരഥഃ .. 66..

ജഗാമ സേനയാ സാർധം ത്വയാ സഹ ശുഭാനനേ .
യുദ്ധം പ്രകുർവതസ്തസ്യ രാക്ഷസൈഃ സഹ ധന്വിനഃ .. 67..

തദാക്ഷകീലോ നൃപതച്ഛിന്നസ്തസ്യ ന വേദ സഃ .
ത്വം തു ഹസ്തം സമാവേശ്യ കീലരന്ധ്രേഽതിധൈര്യതഃ .. 68..

സ്ഥിതവത്യസിതാപാംഗി പതിപ്രാണപരീപ്സയാ .
തതോ ഹത്വാസുരാൻ സർവാൻ ദദർശ ത്വാമരിന്ദമഃ .. 69..

ആശ്ചര്യം പരമം ലേഭേ ത്വാമാലിംഗ്യ മുദാന്വിതഃ .
വൃണീഷ്വ യത്തേ മനസി വാഞ്ഛിതം വരദോഽസ്മ്യഹം .. 70..

വരദ്വയം വൃണീഷ്വ ത്വമേവം രാജാവദത്സ്വയം .
ത്വയോക്തോ വരദോ രാജൻ യദി ദത്തം വരദ്വയം .. 71..

ത്വയ്യേവ തിഷ്ഠതു ചിരം ന്യാസഭൂതം മമാനഘ .
യദാ മേഽവസരോ ഭൂയാത്തദാ ദേഹി വരദ്വയം .. 72..

തഥേത്യുക്ത്വാ സ്വയം രാജാ മന്ദിരം വ്രജ സുവ്രതേ .
ത്വത്തഃ ശ്രുതം മയാ പൂർവമിദാനീം സ്മൃതിമാഗതം .. 73..

അതഃ ശീഘ്രം പ്രവിശ്യാദ്യ ക്രോധാഗാരം രുഷാന്വിതാ .
വിമുച്യ സർവാഭരണം സർവതോ വിനികീര്യ ച .. 74..

ഭൂമാവേവ ശയാനാ ത്വം തൂഷ്ണീമാതിഷ്ഠ ഭാമിനി .
യാവത്സത്യം പ്രതിജ്ഞായ രാജാഭീഷ്ടം കരോതി തേ .. 75..

ശ്രുത്വാ ത്രിവക്രയോക്തം തത്തദാ കേകയനന്ദിനീ .
തഥ്യമേവാഖിലം മേനേ ദുഃസംഗാഹിതവിഭ്രമാ .. 76..

താമാഹ കൈകേയീ ദുഷ്ടാ കുതസ്തേ ബുദ്ധിരീദൃശീ .
ഏവം ത്വാം ബുദ്ധിസമ്പന്നാം ന ജാനേ വക്രസുന്ദരി .. 77..

ഭരതോ യദി രാജാ മേ ഭവിഷ്യതി സുതഃ പ്രിയഃ .
ഗ്രാമാൻ ശതം പ്രദാസ്യാമി മമ ത്വം പ്രാണവല്ലഭാ .. 78..

ഇത്യുക്ത്വാ കോപഭവനം പ്രവിശ്യ സഹസാ രുഷാ .
വിമുച്യ സർവാഭരണം പരികീര്യ സമന്തതഃ .. 79..

ഭൂമൗ ശയാനാ മലിനാ മലിനാംബരധാരിണീ .
പ്രോവാച ശൃണു മേ കുബ്ജേ യാവദ്രാമോ വനം വ്രജേത് .. 80..

പ്രാണാൻസ്ത്യക്ഷ്യേഽഥ വാ വക്രേ ശയിഷ്യേ താവദേവ ഹി .
നിശ്ചയം കുരു കല്യാണി കല്യാണം തേ ഭവിഷ്യതി .. 81..

ഇത്യുക്ത്വാ പ്രയയൗ കുബ്ജാ ഗൃഹം സാഽപി തഥാകരോത് .. 82..

ധീരോഽ+ത്യന്ത-ദയാന്വി-തോഽപി സഗുണാ-ചാരാ+ന്വിതോ വാഥവാ
നീതിജ്ഞോ വിധിവാദ-ദേശിക-പരോ വിദ്യാവിവേകോഽഥവാ .

ദുഷ്ടാനാ-മതി-പാപ-ഭാവിത-ധിയാം സംഗം സദാ ചേദ്ഭജേത്
തദ്ബുദ്ധ്യാ പരിഭാവിതോ വ്രജതി തത്സാമ്യം ക്രമേണ+ സ്ഫുടം ..83..

അതഃ സംഗഃ പരിത്യാജ്യോ ദുഷ്ടാനാം സർവദൈവ ഹി .
ദുഃസംഗീ ച്യവതേ സ്വാർഥാദ്യഥേയം രാജകന്യകാ .. 84..

ഇതി ശ്രീമദധ്യാത്മരാമായണേ ഉമാമഹേശ്വരസംവാദേ
അയോധ്യാകാണ്ഡേ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ .. 2..
ഓം
CHECKED BY GURU P.R.IYER
1.5.2024